

AKTUALNO VPRAŠANJE

Od 1. marca do konca aprila letos bodo delovni kolektivi spet volili svoje predstavnike - delavske svete. V zvezi s tem se postavljajo pred sindikalne in druge organizacije zelo važna in aktualna vprašanja, ki jih kljub pripravam na parlamentarne volitve ne smejo pustiti v nemar.

Kolektivi bodo zahtevali od sedanjih delavskih svetov dokaj jasne in čiste račune o njihovem delu in prepričljiva pojasnila o uspehih in neuspehih posameznih nalog, predno jim bodo dali razrešnico. Zato se morajo delavski sveti na to temeljito pripraviti.

Koga naj bi volili v nove delavske svete? To bo glavno vprašanje v kolektivih, zlasti na sindikalnih sestankih. Prav bo, če ob tej priliki obudijo v spomin smernice, ki jih je sprejel Kongres delavskih svetov, če se pogledajo v vse večje naloge, ki stojijo pred organi delavskega samoupravljanja. Nova delitev skupnega dohodka gospodarskih organizacij in drugi predpisi določajo delavskim svetom obsežne naloge in tudi vse večje odgovornosti. Poznavanje predpisov, čuvanje zakonitosti in demokratičnih načel ter usmerjanje kolektivov k večji proizvodnosti in skrb za delovnega človeka

bodo vsekakor med najvažnejšimi nalogami novih delavskih organov.

Le skozi prizmo, kaj naj delavski sveti delajo, kaj od njih pričakujemo, lahko pridemo do zaključkov, kdo naj bi prišel v poštev pri volitvah. Izbire je povsod dovolj. Hitri razvoj družbenega življenja, razširjevanje in uveljavljanje novih oblik v raznih komisijah in odborih je usposobila vrsto ljudi, ki so zmožni in pripravljeni prevzeti večje odgovornosti. Hkrati ob letošnjih volitvah ne smemo prezreti tega, da je v delavskih svetih premalo žena in mladine.

K. M.

AKTUALNO VPRAŠANJE

Volivci potrjujejo kandidature

Te dni bodo končani drugi zbori volivcev, na katerih pretresajo in dokončno potrjujejo kandidature poslancev za skupščinske volitve.

Na sliki zbor volivcev v zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju, kjer so za Zvezni zbor potrdili kandidature Borisa Ziharla, za Republiški zbor pa prof. Smiljo Gostiševo in prof. Slavico Zirkelbach.

PRIPRAVE NA VOLITVE

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETA XL, Št. 12 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 14. FEBRUARJA 1953

ZASEDANJE OLO KRANJ

Na vrsti je tudi obrt

OLO sprejel sklep o načelih in smernicah za razvoj obrti

Ni slučajno, da je ravno kranjski okraj med prvimi postavil na svojo sejo kompleksni problem obrti. Kot eden izmed industrijsko najbolj razvitih okrajev v državi je najprej in najmočneje začel čutili neskladnosti, ki jih prinaša s seboj gospodarski razvoj — je na torkovem nadaljevanju seje Okrajnega ljudskega odbora Kranj poudaril član Izvršnega sveta LRS tovariš Julij Beltram.

Predsednik Obrtne zbornice za okraj Kranj tov. Janko Urbanc je v svojem uvodnem poročilu med drugim dejal, da je obrtništvu zagotovljeno trajno in samostojno mesto v gospodarstvu, pri čemer pa se mora v celoti podrediti predvsem potrebam potrošnikov na svojem področju. Industrijski razvoj ne pelje k likvidaciji obrti, pač pa povzroča menjavanje strukture obrtniške proizvodnje in storitev.

Zdaj je v okraju 1421 delavnic manj kot leta 1939, vendar to ne pove vsega, kajti namesto mnogih manjših delavnic je nastalo precej večjih podjetij. Vendar pa se število obrtnih delavnic, zlasti uslužnostnih, manjša, predvsem na podeželju.

Močno vpliva na zmanjševanje obrtniških kapacitet to, da se ljudje v našem okraju lahko zaposlijo v industriji. Lani je opustilo obrt kakih 100 pri-

vatnikov, na novo pa je začelo delati okrog 60 obrtnikov. Tudi v družbenem sektorju v tem času ni bilo ustanovljenih novih podjetij, pač pa so nekatera nehala delati. Povečala pa se je dejavnost v nekaterih obstoječih podjetjih.

Nekatero obrtne stroke so še zlasti močno deficitirane. Pomanjkanje obrtnikov, ki so potrebni pri gradnjah, ovira pravočasna dograditev objektov ter podružuje ta dela. Tudi nagel razvoj prometa in čedalje večje uporabljanje sodobnih gospodinskih naprav zahtevata ustrezne nove obrtne delavnice. Hudo manjka raznih šivalnic, krpalnic, pralnic, popravilnic čevljev, zlasti še, ker je v okraju mnogo zaposlenih žena. Neurejeni so problemi v živilski obrti. Kmetijske zadruge naj bi pomagale razvijati obrti, ki služijo kmetijstvu. Tudi turizmu bi se morale

nekatero obrti bolj prilagoditi.

Po mnenju Obrtne zbornice so hudi problemi kadri. Leta 1955 je bilo v gorenjski obrti 1093, leta 1956 1086, lani pa le še 963 vajencev. Tudi vodilnega osebja manjka, ker odhaja v industrijo, kjer imajo boljše prejemke.

Obrtna zbornica smatra, da je primerno pavšalirati družbene obveznosti za čim več obratov. Te obveznosti pa naj bi bile ekonomsko utemeljene in v skladu z zmogljivostjo posameznih obratov. Hkrati pa se Obrtna zbornica ne strinja v celoti z mnenjem nekaterih zasebnih obrtnikov, češ da je za razvoj obrti predvsem potrebno zmanjšati davek. Problem tiči namreč v pravilnejši razdelitvi davčnih obveznosti med posameznimi obrtniki.

V imenu sveta za industrijo in obrt je njegov predsednik tov. Braniselj obrzložil predlog sklepa o načelih in smernicah za razvoj obrti

PREDPISI O IZDAJANJU OBRTHNIH DOVOLJENJ JE TREBA PRILAGODITI POTREBAM

V razpravi je eden izmed diskutantov opozoril na težavne razmere v živilski obrti v okraju, še zlasti pa na Jesenicah, kjer prejšnji ljudski odbor ni pokazal zadostnega razumevanja za ta vprašanja. Pred vojno je bilo na Jesenicah 10 pekarn s 700 m² poslovne površine, zdaj pa jih je 6 s 400 m² površine (Nadaljevanje na 3. strani)

Volivci razpravljajo in predlagajo

Največ razpravljajo volivci o občinskih programih in o letošnjih komunalnih gradnjah

Drugi zbori volivcev, ki so se začeli pretekli teden, so še v polnem teku. Zadnji zbori bodo še v nedeljo, 16. februarja.

V trziški občini so zbori volivcev že končani. Zadnji zbori so bili v sredo, in sicer v IV. kvartu mesta Tržiča, v Bistrici in na Slapu. Na vseh zborih so volivci glasno potrdili kandidature Vinke Hafnerja za Zvezni in Franca Popila za Republiški zbor.

V Kovorju, Brezjah in drugod so na zborih mnogo govorili o vodovodu, ki naj bi ga začeli graditi že to pomlad. V prvih vaseh bi dobili vodo že prihodnjo jesen.

V škofjeloški občini bodo zadnji zbori volivcev v nedeljo, ko bodo volivci v Pušlatu in Gostežah dokončno odločali o predloženih kandidatih. Na zborih, ki so bili v četrtek, 13. t. m. v Stari Loki, v II. kvartu Škofje Loke, so volivci razpravljali tudi o načrtu letošnjih gradbenih del in komunalne ureditve. Tudi zbori v Virmašah in na Trati so bili živahni. Volivci na Trati so razpravljali

o vodovodu, šoli in drugih komunalnih vprašanjih tega kraja in prispevali tudi nekaj predlogov za ureditev problemov.

Volivci na Zlatem polju pri Kranju so se zbrali v torek zvečer v prostorih Internata. Vsi so se soglasno strinjali s predlogi kandidacijske konference in potrdili kandidature za Zvezni in Republiški zbor. Predsednik OLO tov. Miran Košmelj, ki je na zboru govoril o bodočih nalogah, je vzbudil veliko zanimanje udeležencev. Skoraj dve uri je bila razprava zlasti o ureditvi tega stanovanjskega naselja, kjer primanjkuje trgovin, otroških igrišč ter je potrebno urediti okolje s parki in cestami.

Na zboru volivcev, ki je bil v zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju, so udeleženci prav tako razpravljali o komunalnih problemih mesta. Med drugim so govorili tudi o novi avtobusni zvezi med Primskovim in Stražiščem. Na prog, ki bi bila skozi center mesta, naj bi bilo 8 postaj. Avtopromet Kranj bo v kratkem, kot je bilo povedano na zboru, dobil dva avtobusa za to progo. Po končanem zborovanju so volivci gledali še štiri kratke filme o gospodarskem napredku Jugoslavije. K. M.

Prvi stanovanjski bloki na Bledu

Stanovanjsko vprašanje na Bledu je že vrsto let eno najbolj perečih vprašanj. Novih stanovanjskih gradenj po osvoboditvi do lanskega leta sploh ni bilo. Lani pa je začelo graditi tri stanovanjske bloke podjetje »LIP« (zgoraj), na sliki spodaj pa so stanovanjski bloki, ki jih gradi JLA za družine aktivnih oficirjev. Z dograditvijo teh blokov pa stanovanjsko vprašanje na Bledu seveda še ne bo rešeno.

PREDVOLILNI RAZGOVOR

Probleme žena ni moč obravnavati izolirano

V volilni enoti, ki obsega vse gospodarske organizacije v občinah Kranj in Cerklje, kandidirati v Zbor proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine tovarišici Dragica Rome in Danila Gril. Tov. Gril Danilo smo vprašali, kaj sodi o izboljševanju položaja žena v proizvodnji in gospodinjstvu.

»Predvsem smatram, da vprašanja, ki tarejo žene - proizvajalke, ne moremo in ne smemo obravnavati več ločeno od splošno družbenih zadev, saj predstavljajo polovico naša družbe žene,« je odgovorila tov. Danila Gril. »Seveda pa so prav zaradi tega žene poklicane, da pomagajo reševati vsa tista vprašanja, za katera same smatrajo, da so rešitve najbolj potrebna.

Ko smo v Zvezni ljudski skupščini sprejemali perspektivni družbeni plan gospodarskega razvoja, smo imeli pred očmi to, da je treba omogočiti hitrejšo in odgovornejšo reševanje tistih vprašanj, ki najbolj obremenjujejo zaposlene žene in mater. Program razvoja gospodarstva OLO Kranj za prihodnje razdobje predvideva povečano vlaganja za razvijanje tistih gospodarskih dejavnosti, ki prava vprašanja rešujejo in neposredno vplivajo na izboljšanje življenjskih pogojev prebivalstva kot so razvoj trgovine, turizma, kmetijstva, obrti, kot uslužnostne dejavnosti sploh. Predvsem pa smatram, da bi morali na Gorenjskem glede na

strukturno prebivalstva posvečati posebno pozornost gradnji stanovanj in pripadajočih komunalnih naprav, izboljšati pre-

hrambeno industrijo kot obrate za družbeno prehrano sploh, izboljšati pogoje za splošno in strokovno izobrazbo ter zdravstveno zaščito vsaj v mestih oziroma industrijskih centrih, ker ti problemi že zavirajo tudi hitrejši gospodarski razvoj na Gorenjskem.

Izpopolnjen gospodarski mehanizem, ki daje v perspektivi komunam največ pogojev za njihov nadaljni razvoj, daje tudi najboljše možnosti za življenjsko reševanje vseh takih vprašanj. V organih delavskega in družbenega upravljanja v podjetjih, zborih proizvajalcev v občinah in od tam naprej, vsepovsod se bomo morali truditi za to, da bomo ustvarjali čim več materialnih možnosti za reševanje teh vprašanj, po drugi strani pa za to, da nam bo naša proizvodnja čim prej dala dovolj predmetov, ki bodo ženam prihranili čas in denar, ter da bodo podjetja in ustanove prevzele del skrbi, ki jih imajo danes še izključno matere v pogledu vzgoje kot varstva otrok. Če bodo povsod tam, kjer se bo odločalo o vseh teh vprašanjih, vključene v delo tudi žene, bodo ta vprašanja prav gotovo hitreje in boljše reševane, kot pa če bomo stale ob strani in same za sebe iskale izhoda iz obstoječega položaja. »

RAZGOVOR S POSLANSKIM KANDIDATOM

Razstava o jugoslovanskem gospodarstvu

Razlagati našo politiko in jo uresničevati

V tržiški občini kandidira za poslanca v Republiški zbor ljudske skupščine LRS predsednik Okrajnega odbora SZDL Kranj tovariš Franc Popit. Uredništvo je tov. Popita zaprosilo za razgovor o nekaterih aktualnih političnih vprašanjih.

»Zanima nas Vaše mnenje o tem, v koliko je političnim silam v okraju Kranj že uspelo usmeriti svoje delo v vsebinsko plat predvolilnih priprav oziroma kakšne pojave je v zvezi s tem na področju našega okraja moč zaslediti?«

gov naglejši razvoj. Po nekaterih pojavih sodeč pa politične organizacije v našem okraju še ne uspevajo pravilno tolmačiti vsebine in pomena teh zakonov najširšim množicam. Dogaja se celo to, da posamezniki te zakone in

predpise nepravilno tolmačijo. Tako ponekod razširjajo mnenje, da bo spričo novih predpisov o delitvi dohodka gospodarskim organizacijam primanjkovalo sredstev za izplačevanje zaslužkov. Kaj sodelite o tem?»

»Udeležba in diskusija na kandidacijskih konferencah in zborih volivcev kaže, da vlada veliko zanimanje za volitve. Ta interes je posledica: Prvič, večje politične aktivnosti, ki je v našem okraju živa in stalna že od diskusij o programih dela ljudskih odborov, ki so bile v organizacijah SZDL še pred jesenskimi volitvami v ljudske odbore, v plenarnih SZDL o različnih družbeno političnih problemih Gorenjske, na letnih občnih zborih terenskih organizacij SZDL, ob volitvah novih vodstev v osnovne organizacije in občinske komiteje ZKS, na zasedanjih ljudskih odborov, posebno okrajnega, posvečenih problemom turizma, obrti, trgovine;

Drugič, v vedno močnejšem občutku delovnih ljudi, da imajo možnost in da je v njihovem materialnem interesu, da se čim aktivneje angažirajo v demokratičnih organih, predvsem v delavskem in družbenem upravljanju in komuni;

Tretjič, v povečanem občutku kadrov v političnih organizacijah, da so v prvi vrsti odgovorni za socialistični razvoj celotne jugoslovanske skupnosti.

Kar zadeva vsebinsko plat predvolilnih priprav, bodo predvideni sestanki kandidatov z volivci, in nekatera večja politična zborovanja, ki jih nameravamo prirediti do volitev, lahko še poglobila razpravljanje o naši vsakodnevni politiki in povečala razumevanje za probleme socialistične graditve.

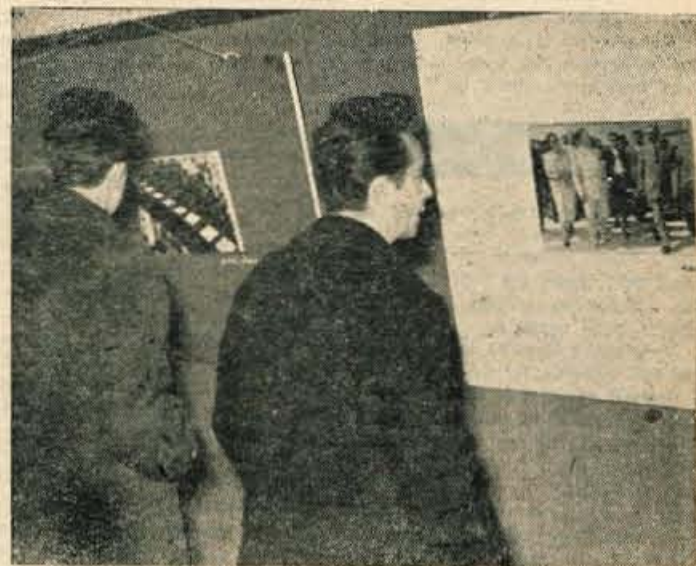
»V zadnjem času smo dobili vrsto novih zakonov in predpisov, ki izpopolnjujejo naš družbeno-ekonomski sistem oziroma bo njihovo uresničevanje omogočilo nje-

naj mu več sredstev pripada in, drugič, da delovni kolektiv samostojno določa in ureja interno tarifno politiko. Uresničujeta se dve načeli, ki sta ekonomsko in družbeno upravičeni in nujni. Obratovanje po novih predpisih se bo začelo v začetku drugega četrtletja. Kot vsak prehod bo tudi ta terjal v gospodarskih organizacijah soliden študij problemov, ki bodo nastali in priprave, da predpise uresničimo.

Jasno je, da bodo morali kolektivi na osnovi danih ingerenc na področju interne tarifne politike najprej rešiti probleme, ki jih lahko rešijo sami. Zvezni izvršni svet pa bo na osnovi problematike tudi poskrbel, da ne bo prehod povzročil preveč motenj v poslovanju podjetij. Pojav nepravilnih tolmačenj je naraven in skoraj nujen spremljevalec vsakih sprememb, bodisi predpisov, sprejemanja planov itd., skratka vedno, kadar prehajamo iz starega v novo. Tu je več razlogov. Nepoznavanje, enostransko gledanje, poli-

tična dezorientacija, gledanje z žabje perspektive, socializmu tuja stališča itd. Močnejši in dolgotrajnejši pa so taki pojavi tam, kjer ni delovanja zavestnih socialističnih sil, kjer ni socialističnih stališč. Marsikje so zaradi politične odsotnosti sindikatov in ZK prepričani delavci raznim interpretom, ki na osnovi »verodostojnih izračunov« dokazujejo, kako podjetje ne bo moglo živeti, kako ne bodo mogli izplačevati norm, dobička itd. Prav bi bilo, če bi delavci take »razlagalce« malo povprašali, naj povedo, koliko podjetij je že pri nas propadlo, koliko ljudi je ostalo brez plač, plačanih norm itd., zaradi predpisov? In prav ti, ki delajo take »račune«, naj tudi povedo, kolikokrat so sami ostali brez premij, da o plačah ne govorim.

Kot rečeno sindikalistom in komunistom v gospodarskih organizacijah ostane odgovorna naloga, pojasnjevati našo vsakodnevno politiko, da bo slehernemu zaposlenemu jasna in se zanjo boriti.

Včeraj, v četrtek, 13. t. m. so v razstavnih prostorih Prešernove hiše v Kranju odprli zanimivo razstavo o razvoju jugoslovanskega gospodarstva. Največ dobro izdelanih barvnih posnetkov prikazuje napredek industrije, ki se v povojnem času uveljavlja ne samo na domačem, marveč tudi na zunanjem tržišču.

Razstavo, ki bo odprta do 18. t. m., je pripravil Zagrebški velešolej. Hkrati bodo prikazovali v šolah, kolektivih in drugod tudi več barvnih in črno-belih kratkih filmov, ki prikazujejo delo, življenje in uspehe naših ljudi pri razvijanju domače industrije.

K. M.

Problemi Jeseničanov

OBRT, TURIZEM, ŠOLE IN STANOVANJA

Te dni so odborniki ObLO Jesenice stopali v vseh krajih občine pred zbere volivcev s poročilom o razvoju gospodarskih in ostalih komunalnih dejavnosti v občini Jesenice. Poročilo je zajemalo razdobje od 1. 9. 1955 do 31. 12. 1957. Čeprav ni preveč pregledno, pa so si volivci le lahko ustvarili približno podobo gospodarjenja v zadnjih dveh letih. Ob branju posameznih postavk se je izvil marsikakšen »oh« in »ah«, tu in tam pa je bilo slišati tudi zadovoljno mrmanje.

14 MILIJARD ZA INVESTICIJE V ŽELEZARNI

Toliko je bilo v dvanajstih po-vojnih letih investirano za razširitev in rekonstrukcijo tovarniških objektov, zato pa se je tudi povečal bruto produkt za okoli 500%. Sploh ustvarja industrija v jeseniški občini več kot 98% celotnega družbenega bruto produkta.

39 MILIJONOV ZA INVESTICIJE V L. 1957

V primeri z l. 1956, ko je bilo za investicije na razpolago le 19.730.000 din in sta bili v tem znesku všteti še komunalna dejavnost ter negospodarske investicije, pomeni leto 1957 velikanjski napredek. To je začetek prizadevanja za razvoj obrti, kajti v občini je zdaj vsega 13 družbeno-obrtnih obratov in 162 privatnih obrtnikov. Zato ni nič čudnega, če je med vsemi panogami v izkoriščanju investicijskih kreditov obrt s 13 milijoni na prvem mestu. Ostale kredite

so si razdelili gradbeništvo (4.700.000), trgovina (7.260.000), gostinstvo (4.400.000), kino 8.000.000 za cinemascope na Jesenicah ter rešilna postaja (1.500.000 za avto furgon).

V VSEJ OBČINI SI GOSTINSKIH OBRATOV

Gostinstvo je razen obrti eno izmed ozkih grl občine. Večina med njimi so navadne krčme, v katerih so higienske naprave neverjetno siromašne, da o ugodnosti za goste sploh ne govorimo. Pri vsem tem pa so tolste cene čisto običajen pojav. Zlasti v vaseh izven središča bi se morali sanitarna in tržna inšpekcija večkrat pojaviti, potem bi se morali gostje zadovoljevati s tri dni starimi žemljami ali z jedmi brez okusa. Edina njihova prednost je v tem, da so močno »zabeljena« — človek je sit v trenutku, ko zve za račun.

IN TURIZEM?

Na razvoju turizma je zainteresirana predvsem Zgornjesavska dolina. In kaj je bilo storjenega za njegov napredek? Edini večji turistični objekt je nova žičnica v Kranjski gori, ki je doslej veljala 40 milijonov (občina je prispevala tri četrtine) in ki obratuje šele v spodnjem delu — poskusno! Če bodo vsi turistični objekti rasli s tako silovito počasnostjo, potem lahko

pr čakujemo, da bo že v letu 1960 — žičnica vlekla smučarje do vrha Vitranca...

Prezreti pa ne smemo lepe akcije ObLO in TD Mojstrana, ki je obvarovala eno naših najlepših turističnih znamenitosti: popravilo vrhnjega iztoka pri slapu Peričniku, na kar je svojčislav »Glas Gorenjske« že opozoril.

Popolnoma upravičena je pripomba v poročilu ObLO: »Problem turizma v občini Jesenice bo vsekakor v prihodnje vezan na večja finančna sredstva, ki pa bodo opravičljiva le v primeru dobre organizacije že obstoječih gostinsko-turističnih podjetij.« O tej »dobri organizaciji« bi se dalo res marsikaj povedati.

NOVE SOLE, NOVE UČILNICE...

Ta problem, ki je splošno slovenski in jugoslovanski, je na Jesenicah še posebno hud. V letošnjem letu bo dograjena osemletka v Zirovnici, za katero je v preteklem letu občina dala 18 milijonov. Prav tako so v teku dela za zgraditev prepotrebne osemletke na Jesenicah, za katero so samo načrti veljali 4 milijone 200 tisoč din. Stisko z učilnicami in zastarelo ureditvijo na Hrušici, v Planini pod Golico, v Kranjski gori in na Koroški Beli je občina doslej reševala z adaptacijami, za katere je bilo potrebno 3.431.000 din. Vendar ta priložnostna popravila situacije ne morejo rešiti. V Kranjski gori poučujejo že v treh izmenah in bo treba prej ali slej

misliti na novo poslopje, še huje pa je na Dovjem, kjer bo moralo že v prihodnjem šolskem letu imeti pouk sedem razredov — v treh učilnicah. Pri tem so pa nekateri razredi tako prenatrpani, da bi morali nujno ustanoviti paralelke. Samo — kam z njimi?

V DVEH LETIH 200 STANOVANJ

Sto stanovanj v enem letu ob dosedanji stanovanjski stiski je res več kot premalo. Kljub temu pa si je moral ObLO neredko pomagati iz zaloge na ta način, da si je iz kreditnega sklada za stanovanjsko izgradnjo izposodil zneske, s katerimi je potem kril stroške, za katere ni bilo proračunskih sredstev. Samo za komunalne naprave je bilo v letu 1957 porabljenih iz tega sklada 25 milijonov dinarjev.

To je le nekaj najznačilnejših drobcev o gospodarski dejavnosti jeseniške občine. Vse kaže, da bo gospodarstvo ob tako živem sodelovanju z volivci, kakor se je uveljavilo v zadnjem času, postalo bolj smotрно in bo na ta način rešeno marsikaj, kar je povzročalo slabo voljo in celo nezadovoljstvo.

J. S.

NOVA ZADRUŽNA POSTOJANKA

Ob 10-letnici obstoja Kmetijske zadruge Katarina pri Trziču so člani proslavili otvoritev novega gospodarskega doma. V tem domu so skladišča, trgovina, pisarne in stanovanja, poleg doma pa lasno skladišče za les, kar je vse doslej imela zadruga v najemu.

Na vrsti je tudi obrt

(Nadaljevanje s 1. strani)

šine. Kapaciteta prostorov se je torej zmanjšala, število potrošnikov pa se je povečalo za 280%. Tudi pekovi ne dobijo, ker nimajo zanje stanovanj in ker grede le-ti raje v tovarno.

V kranjski občini se vsako leto pomnoži število prebivalstva za 4%, obrtnih delavnic pa je čedalje manj, je dejal tov. Vinko Hafner. Kljub temu ljudje pridejo do obrtniških izdelkov oziroma storitev, čeprav le-te niso kvalitetne. V tej občini namreč opravljajo 20-40% vse obrtniške dejavnosti sušmarji, ki so sicer zaposleni bodisi v industriji bodisi v obrti. Spričo tega je tov. Hafner sodil, da bi bilo smotrnejše legalizirati to sušmarjenje ha ta način, da bi smel vsakdo (ne glede na svoja uradna spričevala) opravljati obrt, če bi se registriral in plačeval ustrezne družbene dajatve; ostre ad-

ministrativne ukrepe pa bi potem usmerili proti tistim, ki svoje obrtne dejavnosti ne bi registrirali. Konkurenca sama pa bi izločila potem tudi slabe obrtnike.

TUDI INDUSTRIJA NAJ POMAGA

Pomanjkanje obrti je predvsem povzročila industrija s svojim razvojem, ker je povečala mestno prebivalstvo ter odvzema delovno silo obrti. Prav zato in v interesu svojih delavcev pa bi morala industrija tudi pomagati, da bi hitreje omiljevali pomanjkanje obrti, je sodil tov. Hafner.

Mnenju tov. Hafnerja, naj bi skušali doseči spremembo nekaterih togih in v bistvu cehovskih predpisov o ustanavljanju obrtnih obratov oziroma naj bi te predpise uporabljali s širokim razumevanjem za to problematiko, se je pridružil tudi tov. Sveto Kobal.

Le-ta je nadalje sodil, da — po izkušnjah škofjeloške občine — pri razvijanju obrti niso poglavitni problem sredstva, marveč nastopa kopica drugih, n. pr. organizacijskih težav pri ustanavljanju novih obrti, dalje pomanjkanje vodilnega kadra, prostorov itd. Po mnenju tov. Kobala naj bi tudi industrija pomagala ustanavljati nove obrtne delavnice in ohranjala njihov začetni impulz; razen tega naj bi nove obrtne panoge vzpostavljali tudi pri že obstoječih obrtnih delavnicah. Zbornice pa naj bi formirale telo, ki bi pomagalo pri pripravah za ustanavljanje novih delavnic.

Predsednik Obrtne zbornice LRS tovariš Leopold Kresce je v svoji razpravi dejal, naj bi industrija pomagala v dveh smereh. Prvič — naj bi prevzela nekatere proizvodne panoge, ki so sedaj še značilne za obrt (n. pr.

izdelovanje stavbnega pohištva, kajti, ali ni anahronizem, da za vsako poslopje ali celo za vsako sobo izdelujemo posebna vrata, namesto, da bi serijsko izdelovali tipizirano stavbeno pohištvo?). Drugič — industrijska podjetja naj bi dala na razpolago za nove obrtne delavnice nekatera svoja neizkoriščena osnovna sredstva. Tudi tovariš Kresce se je strinjal z mnenji, da je treba predpise o izdajanju obrtnih dovoljenj prilagoditi potrebam, vendar pa naj bi v mestih odpravljali sušmarstvo predvsem tudi s povečanjem sodobnih obrtnih obratov. Glede preraščanja obrti v industrijo pa je tovariš Kresce smatral, da to ni nepravilno ne sme pa to biti osnovna težnja v obrti.

OLO je po razpravi soglasno sprejel sklep o načelih in smernicah za razvoj obrti, ki ga bomo v celoti objavili v ponedeljkovi številki.

M. Z.

Prva izmena jeseniških železarjev je končala delo.

Več smotrnosti in samokritike

Zapisek o delu prosvetnega društva na Godešiču

Kulturno-umetniško društvo na Godešiču sodi prav gotovo med zelo prizadevna društva te vrste na Gorenjskem in žanje tudi temu primerno priznanje. Ker pa v zadnjem času prihaja pogosteje do pojavov, ki dejavnosti društva niso v prid, ne bo napak, če osvetlim nekatere najbolj pereče probleme, ki tajejo to kulturno-prosvetno telo.

Kljub temu, da pripravljajo v letošnji sezoni že četrto premiero, s svojim delom ne bi smeli biti zadovoljni. Dokaj visoko število premier nas privede v dvom o njihovi kvaliteti. Pojem kvalitete na podeželskih odrih je dokaj relativen, vendar pa ne more dovoljevati napak glede izbire repertoarja, površnega pripravljavanja del in podobnega, kar uprizaritvam ni v prid. Se več. Nevarnost je, da se pri tem izmaliči osrednja misel uprizaritve.

Pogost pojav v naših prosvetnih društvih so trenja med starimi in mladi-

mi. Mladi dajejo svežo življenjsko silo, ki včasih sega sicer previsoko, a daje društvu svojski pečat. Stari pa predstavljajo z obilico izkušenj zrelejšo presojo, pogosto pa tudi z okostenelim naziranjem živo nasprotje mladih. Ta problem duši prosvetno dejavnost tudi na Godešiču. Takšna trenja sicer vodijo kdaj pa kdaj do povečane društvene aktivnosti, ki kaže na zunaj dokaj soliden vtis, vendar pa se zaradi nepravilnih odnosov sožitja med starejšo in mlajšo generacijo krha. To pa seveda močno vpliva tudi na kvaliteto društvenega dela. Seveda pa je pod temi pogoji ogrožen poglobljeni smoter prosvetnega društva: prosvetljujevanje množice in dviganje kulturne ravni na vasi.

Nepravilno je tudi, da se v vasi z nekaj sto prebivalci, kakršna je Godešič, pripravljata hkrati dve premieri; do tega pojavi je prišlo namreč na začetku letošnje gledališke sezone. To

pa upravičeno vsiljuje misel, da delo, ki raste pod takšnimi pogoji, ne more biti kvalitetno. Ni dovolj le uprizaritev zaradi uprizaritve. Se vedno je treba posvečati vso pozornost kvaliteti. Pod takšnimi pogoji je nedvomno ogrožena tudi igralska plat uprizaritve. Nekateri igralci so sodelovali hkrati v dveh igrah, zato je bila igra površna, medla, brez dinamike.

Trejo premiero v letošnji sezoni pa lahko ovrednotimo samo z besedo: polomija. Gre namreč za otroško igrice, ki je bila uprizarjena za noveletno jelko. Izgovori prireditelja, češ da je bila igrice naštudirana v manj kot dveh tednih in končno, da je bila pripravljena za mladino, zaslužijo vso grajo. Pogosto poudarjamo, da je treba nuditi mladini najboljša dela iz mladinskega repertoarja, dobre režiserje, dobre igralce in čimlejša prizorišča.

Kulturno-prosvetnemu društvu v Godešiču ne kaže zanikati dokaj velike aktivnosti. Vendar pa delo društva ne bi škodovalo malo več načelnosti in samokritike. Dela naših prosvetnih društev ne vrednoti kvantiteta, temveč kvaliteta.

filmi, ki jih gledamo

«SKOZI PEKEL»

Scenarij za film sta po istoimenskem romanu Nevila Shutea napisala W. P. Lipscombe in Richard Mason. To je zgodba, ki se je godila med drugo svetovno vojno, in pripoveduje o pogumu in samoopovedi malih, miroljubnih ljudi, ki polni vere vase, v sočloveka in prihodnost kljubujejo nadčloveškim naprom.

Zgodba je postavljena na neki otok v Malajskem arhipelu. Vojna vihra tudi temu delu sveta ni prizanesla. Ko Japonci zavzamejo otok, internirajo civiliste-belce, moške in ženske, toda v ločenih taboriščih. Tu pa začne trnjeva pot za ženske in otroke, ki morajo v taborišče peš. Napori, neznozna tropska klima, lakota, mrzlica, redčijo vrsto internirank, ki zman mesece in mesece iščejo taborišče, kjer bi bilo konec njihove trnjeve poti. Zgodba pripoveduje tudi o ljubezni, toda ne o takšni na prvi

pogled, temveč o človekovih čustvih, ki lahko zrastejo le iz trpljenja.

Film «Skozi pekel» je posnel ameriški filmski producent J. A. Rank, režiral pa ga je Jack Lee. Čeprav je film brez blestečih barv — posnet je v črno-beli tehniki — zaživi pred očmi gledalca v vsej svoji neposrednosti in neizumetničnosti. Vse-skozi napeti prizori, brez običajne cenenosti, dajejo filmu svoj poudarek..., barvo — ne zaradi gledalcev, ki takšne prizore ljubijo, temveč so razburjivi prizori pogojeni z zgodbo samo. — Tudi igre ni opaziti — igralci živijo, trpijo in umirajo: vse je pristno, preprosto, nepotvorjeno. Da je obrtniška plat filma na dostojni višini, o tem ni nobene-ga dvoma.

Igralci: Virginia McKenna, Peter Finch, Marie Lehr, Renée Houston in Jean Anderson. — «Skozi pekel» je film, ki nam bo še dolgo ostal v spominu.

aa

Ob gostovanju tržaških gledališčnikov v Kranju

Prognoza tistih, ki so napovedali, da bo Slovensko narodno gledališče iz Trsta deležno ob gostovanju v Prešernovem gledališču v Kranju lepega obiska, ni bilo zmotna. Da sta bili v soboto, 8. februarja, predstavi popoldanska in večerna, tako polnoštevno obiskani, gre zasluga predvsem slovesu, ki ga uživa ta ansambel pri kranjskem gledališkem občinstvu, in pa izbiri dela. To pot so se namreč tržaški gledališčniki predstavili z A. P. Cehovo dramo v štirih dejanjih «Uta». — O umetniški besedi Čehova, o njegovem risanju značaje in poglobljanju v človeška razpoloženja, bi ne povedali nič novega. O tem so pisali že drugi. Ne bo pa odveč, če zapišemo, da bi končni vtis publike lahko oblikovali takole: nepozabno umetniško doživetje! Viharji aplavzi, ki so jih bili deležni tržaški gledališčniki, pa nedvomno pričajo, da bi kranjsko gledališko občinstvo rado pogosteje pozdravilo goste iz Trsta na deskah Prešernovega gledališča v Kranju.

S.

Kaj zavira delo Glasbene šole v Škofji Loki

V Škofji Loki delujeta pravzaprav dve glasbeni šoli: Državna nižja glasbena šola in Ljudsko-prosvetna glasbena šola pri DPD «Svoboda». Vsaka ima tudi svoj namen; prva pripravlja kader za višje stopnje glasbenih šol in daje strokovno kvalifikacijo učiteljem, druga pa predvsem združuje ljubitelje glasbe, tudi starejše, in jih izobražuje za ljubiteljske glasbene skupine. Učni program te šole ni obvezen, pa tudi spričevala nimajo prave veljave. Vsaka teh šol pa se bori s svojimi težavami, ki kalijo sožitje in skupne smotre obeh glasbenih zavodov.

Ob zadnji produkciji državne nižje glasbene šole, se je pokazalo, da potrebuje klavirski oddelček nov klavir. Instrument, ki ga poseduje šola, je star preko 80 let in še zdaleč ne ustreza smotrni pouku. Istega mnenja so bili tudi vsi, ki so prisostvovali zadnji glasbeni produkciji. Vsako odlašanje z nakupom ustreznega klavirja je neupravičljivo, zlasti še, ker glasbeni pedagog prof. Capuder pod takšnimi pogoji ne more dosegati uspehov, kakršne bi lahko. Vsekakor bo treba najti sredstva za nabavo novega klavirja, s čemer bo omogočeno smotrno delo na glasbeni šoli.

K. J.

Počastili so spomin na naše velike može...

V KRANJSKI GORI

Na dan 200. obletnice Vodnikovovega rojstva je DPD Svoboda «Slavko Černe» v Kranjski gori priredilo akademijo z mottom «Pesmi jim večne branijo trohnet». Pred zasledeno dvorano so nastopili recitatorski zbor, moški pevski zbor in člani igralske skupine. Medtem ko je 17-članski recitatorski zbor ob spremnem besedilu, ki je bilo prirejeno za tri pomembne jubileje (80-letnico Zupančičevega rojstva, 200-letnico Vodnikovovega rojstva in 109. obletnico Prešernove smrti), recital pesmi vseh treh poetov, je pevski zbor nekaj njihovih pesmi zapel. Člani igralske družine pa so na izviran način predvajali III. dejanje Visoke pesmi, drame o velikem Prešernu. Za konec so pevci še domačinom zapeli pesmi, s katerimi so nastopili v nedeljo na glasbeni reviji na Jesenicah.

Zadnja akademija je bila že peta prireditve Svobode v tej sezoni. Če bodo požrtvařni

pevci, igralci, mladinci in člani ostalih sekcij v tem temo nadaljevali, bo letošnje leto najplodovitejše. Škoda je le, da ne morejo oživiti folklorne skupine, čeprav se za to trudijo. Upajmo, da bodo njihova prizadevanja kronana z uspehom.

-zk

NA DOVJEM

V soboto, 8. februarja, je KUD «Jaka Rabič» na Dovjem pripravil 300 gledalcem prijetno presenečenje z nadvse uspelo akademijo v počastitev 109. obletnice smrti dr. Franceta Prešerna.

Prireditve je začela s sonetom: Vrbi, medtem ko je pesnikovo življenje posređoval poslušalcem napovedovalec. Nastopili so še moški in mešani pevski zbor, solista, recitatorji in drugi. Instrumentalnemu ansamblu se je sicer poznal daljši odmor, kljub temu pa je za Avsenikove skladbe žel navdušen aplavz. Ženski sekstet, ki je lepi večer zaključil, bi bil ob močnejšem sopranu brez dvoma popolnejši. Prireditve je ne le popolnoma uspeła, am-

pak hkrati pokazala, koliko mladih in nadarjenih ljudi za «odrsko rabo» raste na Dovjem in v Mojstrani. Vodstvu društva gre vsa pohvala, da jih je znalo pritegniti k delu; zdaj je pač njegova dolžnost, da jih usposobi in obdrži.

J. S.

IN V INDUSTRIJSKI KOVINARSKI ŠOLI «ISKRA» V KRANJU

Tudi gojenci tega zavoda so dostojno počastili 109. obletnico smrti dr. Franceta Prešerna. Uvodni nagovor je bil tokrat vezan tudi na zastopnike moderne: Cankarja, Murina, Ketteja in Zupančiča. Ob tej priliki so učenci šole poslali edinemu še živečemu pisatelju stare generacije F. S. Finžgarju brzojavko z naslednjo vsebino: «Ob priliki praznovanja slovenskega kulturnega praznika Vam učenci Industrijske kovinarske šole «Iskra» v Kranju čestitajo in se Vam zahvaljujejo za bogat prispevek naši književnosti.» — Po končanem praznovanju so vsi učenci obiskali grob dr. Franceta Prešerna.

M. M.

ŠTUDIJSKA NOVOST

Na Studijsko knjižnico v Kranju so se zadnja leta vse pogosteje obračali tako posamezniki kakor ustanove (šole, prosvetna društva, gledališča, novinarji idr.) z željo, da bi dobili primerno gradivo za prireditve ob državnih praznikih, za proslave obletnic naših velikih mož in za druge kulturne nastope. Knjižnica je sicer zmerom tako gradivo posređovala, vendar večkrat željam ni mogla v celoti zadovoljiti. Dostopno je bilo namreč predvsem gradivo v knjigah in brošurah, teže pa je bilo priti do gradiva, ki je izšlo v časnikih in časopisih. Debeli letniki časopisa se iz leta v leto grmadijo, gradivo ostaja v njih zakopano in gine sčasoma iz evidence. Iskanje po spominu prepogosto odpove. Treba je bilo najti drugo, zanesljivejšo pot. Ker naše kulturno in politično življenje tako gradivo nujno potrebuje, se je vodstvo knjižnice odločilo, da se sestavi posebna kartoteka.

V ta namen je bilo treba pregledati večino naših časnikov in časopisov od osvoboditve do danes. Če pomislimo, da imamo na Slovenskem okoli 40 časnikov in nad 150 časopisov in da je bilo treba pri vsakem časopisu pregledati vse letnike od strani do strani, potem si lahko predstavljamo, koliko časa in potrpljenja je zahtevalo samo ekserpiranje. V šestih mesecih je knjižnični kolektiv naloženo delo končal. Kartoteka obsega okoli 3000 listkov. Razdeljena je po praznikih in praznikih na 27 oddelkov. V vsakem oddelku so listki urejeni po abecedi avtorjev oz. naslovov. V prihodnje se bo sproti dopolnjevala z novim gradivom, kakor bo dotekalo v knjižnico.

Kartoteka je že od 29. novembra 1957 na razpolago interesentom, ki jo s pridom in radi uporabljajo. Zlasti je dobrodošla številnim prosvetnim, kulturnim in političnim delavcem, ki iščejo gradivo za predavanja, referate in članke, za prirejanje proslav in raznih prireditev, za pouk v šoli, na tečajih, v prosvetnih društvih idr. Interesenti dobijo v roke vse razpoložljivo gradivo, si prihranijo mnogo časa pri iskanju virov in njihovi sestavki so kvalitetno boljše. Kartoteka pomaga mnogo tudi knjižničarjem, ker jim omogoča, da bralcu čim hitreje in zanesljiveje postrežejo s iskanim gradivom.

Iz podobnih potreb je bila poleg te kartoteke sestavljena tudi posebna bibliografija knjig in razprav, ki obravnava državo in njeno ureditev. Tudi ta bibliografija je interesentom na razpolago in se bo v prihodnje dopolnjevala z novimi dneškimi.

S. B.

Odlomek iz igre Ilke Vašteteve «Visoka pesem» v uprizaritvi dramske sekcije DPD «Svoboda» Kranj - center na akademiji ob 109. obletnici Prešernove

smrti. — Srečanje med Julijo Primčevco (Tatjana Potisek) in Francetom Prešernom (Bogdan Fajon) v Kazini. Prešeren izročil Juliji «Sonetni venec»

MLADA RAST

ALI ŽE VESTE...

... da je letos vpisanih v Jugoslaviji 2.569.589 učencev in pohajajo v 15.521 šol, mišljene so samo osnovne in srednje šole;

... da je v osnovnih in osemletnih šolah, ki jih je 14.088, vpisanih 2.246.237 učencev, medtem ko je v 837 vajenskih šolah 111 tisoč 948 učencev;

... da pa je v 303 srednjih strok vnih šolah vpisanih 87.565 učencev;

... da imajo največ učencev srednje ekonomske šole. V 93 takih šolah je vpisanih 28.187 učencev. Nekoliko manj učencev je vpisanih v srednje tehnične šole in učiteljska, najmanj pa v srednje kmetijske in medicinske šole;

... da ima največ strokovnih šol Srbija 117, nato Hrvatska 75, Bosna in Hercegovina 43, Makedonija 32, Slovenija 29 in najmanj Črna gora 7;

... da vas bo tudi zanimalo, kakšno je stanje v našem okraju. Naj vam povem, da je obiskovalo v prvem polletju 17.190 učencev in to 12.063 učencev osnovno šolo, osemletko pa 5127 učencev. V gimnazijo je pohajalo 1602 učenca, srednje strokovne šole je obiskovalo 649 učencev, vajske šole 1251 učencev, industrijske pa 763 učencev, vajske periodične šole pa v prvi izmeni 243 učencev;

... da je bil uspeh na osnovnih šolah še kar dober, izdelalo je namreč 82% učencev, nekoliko slabši je bil uspeh na vajenskih šolah, mnogo več nezadostnih redov pa je bilo na srednjih strokovnih šolah in gimnazijah;

... da je ...

Pele:

Požrešni krap

Po dnu struge je priplaval krap in zagledal mastnega črva. Ze je hotel planiti po njem, pa se mu je le-ta v zadnjem trenutku zadel nekoliko sumljiv.

»Glej, glej,« je pomislil, »bogme nisem krap, če to ni trnek!«

»Krap je bil močno požrešen, vendar se je trnka bal, kajti je videl že nešteto bratov krapov, ki so popadli take črve, nato pa nemudoma in otepaje okoli sebe izgini navzgor. Potem teh bratov krapov ni bilo več nazaj.

Previdni krap je pričel obkrožati črva in modroval:

»Da, da. To bo vsekakor trnek. Zgoraj na bregu sedi človek in čaka, da se bo na črva ujel kakšen neumen krap. Jaz pa nisem neumen, nego sem bister krap, ki ne gre na take limanice!«

In bi se bil zasmejal, če bi se bil mo-

gel. Ker pa se krap — verjetno zaradi zajeten, da je mogel spraviti v skušnja-elementa, v katerem živijo, ne smejejo — vo še najbolj bistriga krapa.

Náš krap je bil res in resnično bister, a je bil tudi požrešen. Zaplaval je bliže k črvu.

RAZDELITEV NAGRAD

Ob Kulturnem prazniku slovenskega naroda, obletnici smrti pesnika dr. Franceta Prešerna so bile razdeljene naslednje nagrade:

1. Kokalj Franci, učenec 5. razreda iz Preddvora je prejel nagrado 1000 dinarjev;
2. Marjan Mulič, učenec, Nomenj 51, p. Boh. Bistrica, je prejel nagrado 500 dinarjev;
3. Stern Marinka, učenka 4. razreda, z Jezerskega, je prejela knjižno nagrado;
4. Drnovšek Jože, učenec 7. razreda, iz Reteč p. Skofji Loki, je prejel knjižno nagrado.

Prva nagrada ni bila podeljena.

POLET NA MARS

»Prvi človek prebil medplanetni zid in pristal na Marsu,« tako se je glasilo neuradno poročilo v današnji izdaji našega lista.

No in sedaj, nekaj besedi o potovanju.

Zivimo! Start se je izvršil točno po programu, naša raketa se ni razletela na drobne kosce kakor so prerokovali. Udobno smo se namestili v raketi. Trije smo: prof. Molekula, dr. Amoniak in jaz. Vsi aparati delujejo brezhibno, nimamo težav, ne posebnega dela. Profesor Molekula predlaga, da bi igrali »Človek ne jezi se.« Dobro.

Ura je 15.30. Skozi vesolje drvimoz z brzino 50.000 km na uro.

Radio postaja ne deluje več. Zvezda z našo majeno zemljo je prekinjena. Iščemo zvezo z Marsom.

Minute minevajo.

Razprede se razgovor. Ali so bitja na Marsu, kakšni so, kako imajo organizirano šolstvo, igrajo nogomet obuti ali boski itd.

Ob 16,47 uri dobili zvezo z Marsom. Dr. Amoniak sprašuje, če lahko pristanemo, rekel je še: »Mi smo nosilci miru med planeti in je potovanje na vašo celino prva faza k doprinosu miru v vesolju. Prosimo vas, da nam omogočite s pomočjo gasilcev varen pristanek. Odpovijte vse slavnosti, sprejeme in pojedine.

Tišina!

Prof. Molekula postaja nervozen, čas beži.

Naenkrat se je oglasilo: »Tu Bunnter, tu Bunnter! Kliče Mars, kliče Mars! Zemljani! Vaš prihod nas veseli. Spekli vas bomo na ražnju. Odgovorite takoj ali naj vas polivamo z oljem ali mažemo na ražnju z mastjo.

Bili smo prepadeni. Posedli smo se vsak v svoj kot in razpredli misli o smrti. Profesor Molekula se je postaral v nekaj minutah za celo desetletje, popolnoma je osivel. Dr. Amoniak je ostal trden, kanibalom grozi. Mene pa je nenadoma prešinila grenka misel:

»Predlagam, da bi ob pristanku pognali v zrak z raketo tudi Mars!« »Sprejeto!« sta vzkliknila istočasno oba sopotnika.

Skovali smo peklenski načrt in pripravili atomske bombe. Blížal smo se cilju. V mislih smo se postavljali od domačih, prof. Molekula je žvečil in sestavljal oporoko.

Cilj. Dr. Amoniak je potegnil za zagalno vrstico.

Treski!

»Marjan, vstani, ura je že devet.« Pogledal sem, nad menoj se je sklalnjal mamin obraz, pod menoj pa nekaj trdega, ležal sem na podu.

Marjan Mulič, učenec

»Hehe,« je menil, »saj mu trnek ven gleda! Ojej, kako je neumen človek, če misli, da bom tega črva pojedel.«

Ko je tako plaval okoli črva in gledal, da bi mu skoraj oči izstopile, se mu je zazdelo, da ono, kar ven gleda, le ni trnek.

»Primojdunaj,« je pomislil, »sedaj pa res ne vem zanesljivo, kaj je to prav-zaprav. Je to, kar ven gleda, trnek, ali so to oči tega neumnega črva? Če to ni trnek in če so to oči, potem seveda bi bila stvar drugačna! In požrl je slino, ki je bila že tako dovolj mokra.

Dolgo, dolgo je obkrožal črva. Vedno bolj se mu je dozdevalo, da je črv le samo nedolžen, masten črv, — brez hudobnega trnka. Ubogi krap je bil v hudli skušnjavi. Močno ga je mikalo, da bi črva zagrabil, a se je vedno v zadnjem trenutku tega ustrašil. Tako lep črv, a s druge strani tako usodepolno vprašanje: je trnek ali ni trnek? Bes ga lopil!

»Sicer pa četudi je trnek,« je modroval dalje, »kako bi bilo če debeluha zagrabim od strani ali samo na koncu ter ga potegnem s presnetega trnka, če sploh je? Mogoče se brez razloga vznemirjam in je črv le samo črv?«

Požrešnost je huda zadeva in krap je vztrajno obkrožal okusno poslastico, da so se mu slina na moč cedile.

»Eh, kaj se mi more zgoditi!« se je odločil, »hitro in previdno ga zagrabim tam nekje čisto na koncu. Preveč je masten, da bi ga pustil in vsaj vedel bom, če je trnek ali ni!«

Previdno se je približal, potem pa hitro šavnil po repku migajočega črva. Krap si je bil v hipu na jasnem. Buzarona, res je bil trnek! Nemudoma in divje otepaje je proti svoji volji švignil navzgor, kakor pred njim mnogo drugih bistrh, a požrešnih krapov.

ZA BISTRE GLAVICE

BESEDNA SKRIVALNICA

Dobro prečitaj naslednje besede:

Zabava, vsebina, trak, zima, pogreb, smola, mnenje, Peter, ličar, Pariz, va-jeti, kosce.

Vzemi iz vsake besede dve črki in sestavi znani slovenski pregovor!

REŠITEV

Za vsakim črkom en listi zafce.

BESEDNE STOPNICE

N a ————— pogrešek,
 — n a ————— karakter,
 — — n a ————— izraz glasbe
 — — — n a ————— cerkovník,
 — — — — n a ————— žensko ime.

REŠITEV

špaka, značaj, sonita, ZAVONAR, Helena

UGANKE

Nima repa niti glave in oglate je postave, nog ima pa kar dva para, a hoditi sploh ne mara.

(Miza)

Je belo, tekoče, zavreto je vroče, ima pa navado, da skisa se rado.

(Mleko)

Skupaj se držita, kar naprej hitita, pa se ne vlovita, kdo sta brata skrita?

Kazalca na uri

POSETINICA

G.

RADO GORANJAN

Kje je Rado doma? (Gorjka Radžons)

Dobri prijatelji

Mrzla zima nas je obiskala kaj nenadoma. Kar odnekod so se pripodili temni oblaki in sneg je pobelil hrib in dol. Otroci smo zimo sprejeli z največjim veseljem, saj smo kdaj že pripravili sanke in smuči. Nič nismo pomislili na rdeče noske in premrle roke, pred očmi so se vile smučine, rezal se je sneženi mož in vsenaokrog sama belina.

Nekdo pa se le ni veselil z nami, a tega mi tedaj nismo ne vedeli, ne domeli. To so bile uboge gozdne živali, ki so prezebale v globokem snegu in iskale hrane pod belo odejo.

Nekoga jutra, ko nas je prav posebno ščipal mrzcek v lička, smo opazili otroci, ko smo se sánkali pod vasjo, da se nekaj visoko v bregu premika med smrekami. Počasi, oprezno se je plazila po strmem bregu navzdol proti neki koči — majhna drobna živalica — srna. Verjetno je zaduhala hrano, bršlin, ki se je ovijal med skalami. Z ljubko glavico je odpravila sneg in hlastala zelene lističe. Ko si je utesila glad, je legla pod skalo, saj je bila verjetno zelo utrujena. Tihó smo se ji približali, toda srnica ni zbežala, ko nas je opazila. Mirno je strmela v nas in se tresla, ker ji je bilo mrz. Vsem se je zelo zasmilila in sklenili smo, da ji bomo pomagali, preživeti te hude dni. Pustili smo jo počivati. Proti večeru pa smo ji pod skalo natrosili seno. Res se je drugo jutro vrnila, vračala se je pa še vse naslednje dni in

mirno prežvekovala seno. Morda nas je vzljubila, kakor smo vzljubili mi njo. Ni se nas bala, čeprav smo prišli prav v njeno bližino. Gotovo je spoznala, da ji hočemo le dobro.

Tako smo postali z malo srnico pravi prijatelji. Ona nam je bila hvaležna za darove, mi pa smo bili veseli, da smo ji lahko pomagali.

Stern Marinka, učenka 4. razr.

POZDRAV

Dolgo, dolgo sem te čakal ljubi beli sneg, da bi lahko spet se smučal po bregovih in poteh.

Včeraj zjutraj pa, ko vstal sem joj, kako sneži!

Vriskal, pel sem od veselja in pripravil si smuči.

Zdaj počitnice imamo, a prijatelj sneg, kaj brez tebe bi počeli v lepih zimskih dneh!

O pozdravljen beli snežec, za en mesec vsaj, da ne boš takrat se zmotil, ko spet pride mesec maj!

Kokalj Franci, učenec 5. razreda, Preddvor

ZA SMEH

TRMA PA TAKA

Triletni sinček pride k očetu in mu reče: »Očka, daj mi kave, žejen sem!« Oče ga pouči, da mora vedno, kadar hoče od koga kaj imeti, reči »prosim«. Sinček se zato ni zmenil in je naprej zahteval kavo. Oče ga postavi v kot. Cez nekoliko časa ga ponovno pokliče, sinko je še vedno trdovratno molčal. Oče naposled vzame palico v roke in zagrozi malemu trmoglavčku ter mu

Kako se naučim igrati šah?

III. REMI IN MAT

Verjetno ste že slišali za ti dve besedi. Morda tudi veste, kaj pomenita in kdaj uporabljamo v šahu besedo mat ali remi. Mat je takrat, ko beli napade črnega kralja (ali pa črni belega) z eno izmed figur (torej mu je zapretel, da bo kralja vzel), črni kralj pa se nima kam umakniti in to pomeni tudi konec igre. Poglavar vojske je uničen — matiran. V časopisih pa zapisemo: beli je premagal črnega ali pa krajše — 1:0.

Kaj pa remi? Oba nasprotnika odlično vodita svoji vojski in nobeden ne more premagati drugega. Borila sta se do zadnjega, na šahovnici pa sta ostala le kralja. Ker pa mora biti 5 po šahovskih pravilih med njima vedno vsaj eno polje (kralja ne sme sta stati na sosednjih poljih), se sama neposredno ne moreta spopasti in podpisati morata premirje — remi rezultatom se dvo-boj na šahovnici lahko konča tudi v drugih primerih, in to:

1. Če nasprotnikovega kralja nismo napadli, kljub temu pa on in

nihče od njegovih vojščakov ne more narediti poteze. Pri tem si morate zapomniti, da kralj ne sme stopiti na polje, ki ga je napadel nasprotnik! V takem primeru je kralj patiran in kljub temu, da je njegova vojska utrpela že mnogo več izgub kot njegov nasprotnik, ni premagan, temveč se je dvo-boj končal neodločeno. Poglejte našo prvo sliko. Beli je na potezi. Potegnil je kralja s polja h5 na h6 (Kh5-h6 — dobro si oglejte, kako smo skrajšano zapisali to potezo! Odslej bomo vedno tako pisali). Črni je na potezi, vendar nima možnosti, da bi jo naredil — pat ali rezultat dvo-boja je remi.

2. Čeprav je prva stran močnejša od druge, pa je nastala na šahovnici pozicija, v kateri prvi svoje premoči ne more uveljaviti. Poglejte drugo sliko! Beli je na potezi. Kljub temu, da ima kmetja in konja več, partije ne more dobiti! Kar poskusimo: 1. Sb5 — d6 + (križec je znak, s katerim zapisemo, da smo napadli nasprotnikovega kralja — dali smo mu šah), 1... Ke8 — c7 (ne na d8 ali d7!, ker bi potem imel beli kralj potezo in dal prostor kmetu, da bi stopil na zadnje polje. To pa bi pomenilo konec za črnega. Zapomnite si, če beli kmet stopi na osmo vrsto ali črni na prvo, se lahko spremeni v katerokoli figuro, le kralja ne). Zdaj pa poskusite sami še naprej in videli boste, da črnega kralja ne boste mogli pregnati s polj c8 ali c7. Jas-

no je, da potem tudi beli kralj ne bo mogel narediti poteze in moral bo pristati na premirje.

Kaj pa če je na drugi sliki črni na potezi? Beli bo lahko dobil. 1... Ke8 — d7 (na c7 ne sme, ker bi ga beli konj pojedel), 2. Ka8 — b8, Kd7 — c6, 3. a7 — a8d + (kot vidite pri pisavi za kmetove poteze ne dajemo nobenih velikih črk, temveč imenujemo samo polja. — Kmet je stopil na zadnje polje in postal je dama!), 3... Ke6 × b5 (× znak, če smo jemali nasprotnikovo figuro).

Zdaj, ko ima beli dama, mi ne bo več težko dobiti. Zapomnite pa si, da z dama in kraljem nasprotnikovega kralja lahko matiramo le, če smo nasprotnikovega kralja prisilili na a ali h linijo ali pa na 1. ali 8. vrsto. 4. Da8 — e4, Kb5 — c5, 5. Kb8 — c7, Kc5 — b5, 6. De4 — d4, Kb5 — a5 (je že na a liniji in zdaj ga ne smemo spustiti z nje), 7. Kc7 — c6!, Ka5 — a6 in 8. Dd4 — b6 mat — napadli smo črnega kralja, vendar se on nima več kam umakniti, saj smo napadli tudi vsa polja okoli njega.

Kaj je mat, šah, remi in pat zdej prav gotovo veste. Seveda pa se morate boriti vedno za to, da matirate nasprotnika. Prav zato pa bomo prihodnjic pogledali, kako lahko matiramo nasprotnikovega kralja tudi z drugimi figurami. FaBe

MIMI MALFNEK KONIC VIGENCY ROMAN 108

»Tilnik naj bi si bil zlomil, hudič! Kaj pa ima opraviti v mojem vigencu?«

Misel, da bi si bil Aleš pri padcu lahko zlomil tilnik, ga je naravnost razveselila. Tisti trenutek se je vsejala vanj kal temnih naklepov, ki mu niso dali več miru.

Kjerkoli je poslej hodil, karkoli je delal, neprestano je mislil, kako dobro bi bilo, ko bi se Alešu pripetilo nekaj nenavadnega, kar bi prevrglo vse Španove načrte. Kdo bi mogel kaj, če bi si bil Aleš pri padcu v resnici zlomil tilnik? Bilo bi nekaj joka in žalovanja, polagoma pa bi fanta pozabili in Dominiku bi ostala Aleševa polovica, ostali bi mu vigenci, ostala dolga njiva ob vodi, travnik, ki ga fant hoče zaženiti nevesti, v hiši bi bil samolasten gospodar... In če si že tilnika ni zlomil, ali bi se mu ne moglo zgoditi kaj drugega, nesreča, kakršne se dogajajo vsak dan?

Komaj mimogrede se je spomnil na žandarje z operjenimi klobuki. Nu, seveda, če bi pričakal Aleša in ga mahnil s kolom po glavi, bi ga kaj hitro imeli, toda tako neumnen vendar ne sme biti! Stvar je treba dobro pretehtati in izkoristiti kako ugodno priliko, tako da mu nihče ne bo mogel ničesar dokazati in vse se bo dobro izteklo.

Kadar so spet sedeli skupaj pri mizi in se mirno pogovarjali, je Dominik skrivaj zmeraj opazoval Aleša. Iskal je na njem opravičila za svoje naklepe, čutil je potrebo po sovraštvu, ker ga brez resničnega in globokega sovraštva ni bil zmožen spraviti s poti. Ni bilo dosti, da se je bal za premoženje, ki se je imelo razdeliti, tudi fanta samega je moral sovražiti. Počasi je našel celo vrsto zoprnosti na Alešu, zoprnosti, ki jih ni mogel prenašati. Alešev smeh ga je dražil, vesel, breskrben smeh človeka, ki se zaveda, da gre svoji sreči naproti in si ne more misliti, da bi drugi ljudje ne bili prav tako srečni. Kadar je videl, kako Aleš v smehu privzdigne kotičke ustnic in pokaže svoje široke, zdrave zobe, bi ga bil najraje udaril v obraz. Sovražil je njegov čedni obraz, sovražil fantovo pokončno hojo, — hodi po hiši kot gospod, — si je pripravjal, najbolj pa je sovražil tenko brazgotino, ki se mu je vlekla od obrvi pod lase, kajti brazgotina ga je spominjala večera, ko so mu podžagali kolesa in tu se mu ni bilo treba šele prepričevati, da svaka sovraži. Naposled se je njegova mržnja tako stopnjevala, da je samo še čakal prilike, kdaj bi se ga najlaže znebil, ne da bi padel nanj sum.

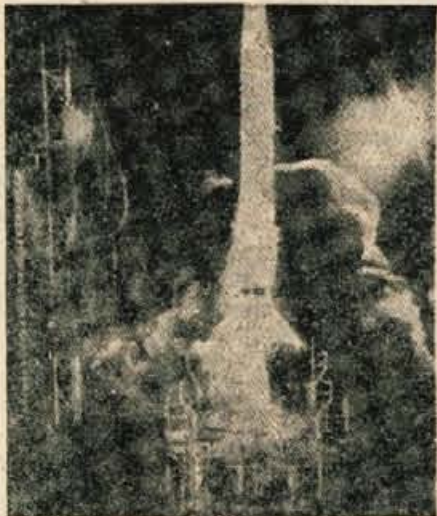
Neke noči ga je pričakal, ko se je fant vračal od vasovanja pri Španu. Vedel je, da ne hodi čez trg, temveč ob vodi in spotoma preskoči plot, ki je ločil domače dvorišče od sosedovega. Noč je bila temna in megla tako gosta, da je Dominik komaj razločil luč, ki si ji je utirala pot iz Španove kuhinje. Dolgo je čakal prihuljen za plotom in poslušal, kako je vsake četrte ure udarila ura v obeh cerkvah. Ob enajstih-so se odprla Španova vrata in Aleš je prišel na prag, ob njem pa z lučjo v roki Marinka. Dominik je še enkrat premislil, kako bo storil. Pahnil bo Aleša v vodo, fant si od osuplosti ne bo mogel takoj pomagati, potem pa ga bodo že zgrabila kolesa in lopute ga bodo potokle do smrti. Zjutraj bodo nekje spodaj potegnili mrtvega iz vode. Nič nenavadnega ni, če komu na spolzki ledeni poti spodrsne in strmoglavi v vodo...

Ko pa je Aleš prihajal bliže, mu je upadel pogum. Ni tako gotovo, da bi fant utonil! Voda je nizka, Aleš pa dober plavač, izkopal bi se na suho in potem bi brez dvoma povedal, da ga je nekdo pahnil v vodo. Ne, ne, toliko ne sme tvegati. Počakati bo treba druge, ugodnejše prilike. Potuhnil se je za plot in pustil svaka tik mimo sebe. Fant je žvižgaje preskočil ograjo in utonil na domače dvorišče. Dominik pa se je prezebel, jezen sam nase in komaj malo pretresen napotil v zgornji vigenc, v katerem so ponoči delali. Ni se pa odrekel svojemu naklepu, da bo svaku pomagal s poti.

Tekma v vesolju

Kakor znano, je bil po uradnem sporočilu predsednika ZDA Eisenhowerja 1. februarja zjutraj izstreljen s, Cap

Primerjava med tem in obema ruskima satelitoma dopušta trditve večje tehnične izpopolnenosti, saj kroži za okrog 1800 km na uro hitreje od prvega Sputnika in za okrog 2000 km od drugega. Satelit je bil izstreljen v višino 3200 km, medtem ko sta dosegla oba ruska 900 oziroma 1700 km in ima dve radijski postaji, ki oddajata signale na frekvenci 103,3 in 108 megaciklov. Domnevajo, da bo prva oddajala signale dva do tri tedne, druga pa do tri mesece. Werner von Braun je izjavil, da je to začetek velikega programa za nadaljnje osvajanje vesolja. Po njegovi izjavi kroži »Raziskovalec« normalno okrog Zemlje, skozi najvišjo in najnižjo točko 2730 in 320 km. Satelitova pot ne vodi čez sovjetsko ozemlje, moskovski radio pa je javil, da so v Taškentu ujeli njegove signale.

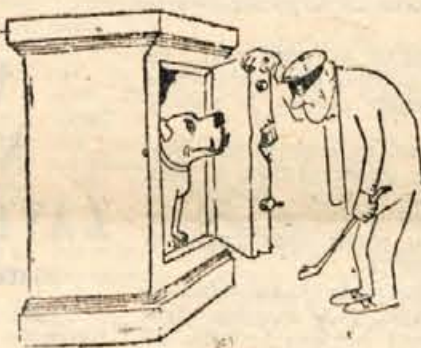

TO POT JE ŠLO...

Canaverala prvi ameriški umetni satelit. Zdi se, kakor da so se duhovi po huronskem vrišču, ki ga je sprožil ponesrečeni start enega zadnjih poskusov, pomirili. Satelit je težak 13 kg in 360 gramov in kroži okrog Zemlje s hitrostjo 28.900 km na uro.

ZA RAZVEDRILLO

BREZ BESED

KADILEC IN ZONGLER

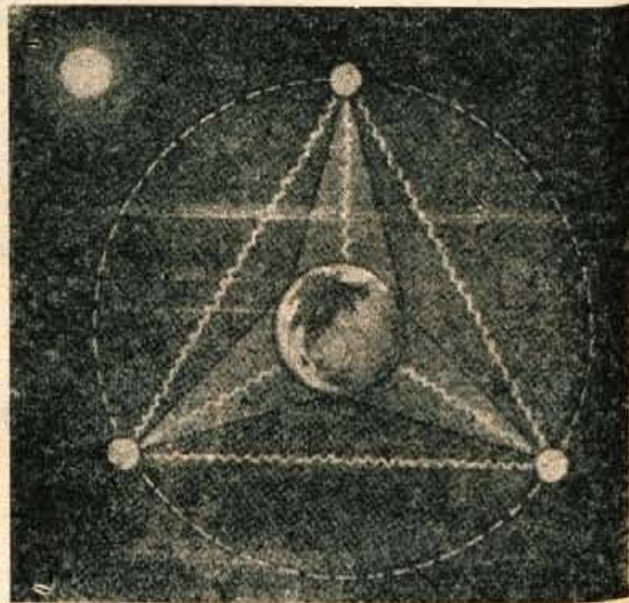
V medplanetarnem prostoru

Slika je iz nekega sovjetskega filma in nam kaže dva moža v medplanetarnem prostoru, ko gradita umetno satelitsko postajo, odkoder naj bi potem naprej prodirali v vesolje.

Televizijski satelit

Znanstveniki menijo, da bo v skorajšnji prihodnosti možno vsemu svetu spremljati isti program katerekoli izmed televizijskih oddaj. To bo omogočeno s sistemom radio-komunikacije med vsemi kontinenti, in sicer s televizijskim satelitom kot ga vidite na sliki. Namreč ta satelit bo prenašal programe televizijskih postaj v vsako področje zemeljske oble.

Zanimivosti

POMANJKANJE STANOVANJ V NEMČIJI

Po statističnih podatkih bi bilo potrebno za ublažitev stanovanjske krize v Zahodni Nemčiji zgraditi tri milijone stanovanj. Strokovnjaki pravijo, da bodo s pospešeno gradnjo stanovanj v prihodnjih šestih letih rešili stanovanjsko krizo.

56 REAKTIVNIH LOVCEV IZGUBLJENIH

V zadnjih desetih letih je Belgija izgubila 56 reaktivnih lovcev. Pri nesrečah je izgubilo življenje 21 pilotov. Letala so se razbila zaradi tehničnih napak, premajhnih izkušenj pilotov in zato, ker piloti niso upoštevali zračnih prometnih predpisov.

TIHI OCEAN SE OGREVA

Ameriški oceanografi v kalifornijskih inštitutih pravijo, da postaja Tih ocean vedno toplejši. Njegova letošnja srednja temperatura je bila večja kot vse dosedanje. Posledica tega je, da ribe potujejo dlje proti severu, nekaj delfinov pa so ujeli celo na skrajni severni točki kalifornijske obale.

2000 KM NA URO

Neko sovjetsko lovsko letalo je pred kratkim doseglo hitrost 2000 km na uro, kar je nov hitrosni rekord. Med poletom je pilot tako manevriral z letalom, da je polet v celoti uspel.

KITAJSKA ZNANSTVENA AKADEMIJA

Kitajska akademija znanosti ima 68 inštitutov, ki proučujejo vse od atomske energije do ekologije rib. Pred petimi leti je delala v kitajskih inštitutih 1300 ljudi, zdaj pa je zaposlenih v njih že 5500 znanstvenikov in drugih nameščencev.

ZELEZNICE V ZDA NAZADUJEJO

V prvih desetih mesecih preteklega leta so znašali dohodki železniških družb v ZDA 617 milijonov dolarjev, medtem ko so leto dni prej v istem razdobju zaslužile 716 milijonov dolarjev.

Po svetu ne manjka idej, kako bi naj gradili v bodoče avtomobile — vendar so to navadno le fantastične ideje, posebno ker nimajo solidnih tehničnih podlag. Mnogo bolj realno sliko neposrednega razvoja avtomobila v naslednjih letih je dala zanimiva anketa Fordovih avtomobilskih tovarn v Nemčiji, kjer so razpisali za študente tehnike več lepih nagrad za predloge, kakšni bi naj bili avtomobili bodočnosti — toda na osnovi dosedanjih tehničnih izkušenj. Zato udeleženci ankete niso postavljali svojih načrtov na preveč revolucionarne osnove, temveč so se zadovoljili s kopico novih predlogov, ki bi naj resnično izboljšali avtomobile, s katerimi se bomo vozili jutri...

Prvo nagrado je dobila skupina berlinskih študentov, ki zastopa mnenje, da se oblika avtomobila ne sme preveč oddaljiti od današnje, mora pa pokazati nekaj osnovnih izboljšav, ki bodo tudi vsakemu laiku jasne. Prva takšna izboljšava bi naj bila v tako imenovanem hidrostatičnem pogonu pri katerem odpadejo mnogi današnji komplikirani, obsežni in glavni deli vozaka kot sklopka, prenosno kolesje, kardanska os in diferencial. Ta sistem je že precej časa znan in ga uporabljajo že kakšnih 25 let pri pogonu nekaterih

strojev in lokomotiv na električen oz. dieslov pogon. Tudi v avtobusih in nekaterih drugih vozilih so ga že preizkusili — in to s precejšnjim uspehom. Pri njem služi namesto mehničnega prenosa energije — olje. Ta sistem kaže vrsto prednosti, mimo katerih avtomobilska industrija v bodoče ne bo več mogla: niso več potrebne prestave, ravnanje je zelo enostavno (z enim samim ventilom), avto ima lahko brez vseh težav pogon na vsa kolesa, motor in črpalka za olje sta lahko vgrajena kjerkoli v vozilu, prostorno je tak motor mnogo manjši (pri osebnem avtomobilu njegov premer ne bo večji kot krožnik za juho), ni več potreben tunel za kardansko os, ki moti sedeže v avtomobilu, hidrostatični pogon lahko služi tudi kot zavora, razen tega pa ne povzroča nobenega hrupa, kot doseda-

nji sistem pogona. Nagradjena skupina berlinskih študentov je v svojem predlogu pokazala tudi več drugih odličnih predlogov, posebno kar se tiče gretja in zračenja avtomobila, ki je razširjeno na ves avto, in izvrstne hidropnevmatične vzmeti — takšne kot so že preizkušene na francoskem »čudežnem modelu Citroena »DS 19«. Skratka — uspeh tega natečaja je bil takšen, da je tovarna Ford dala patentirati kar sedem patentov.

Nič manj se niso odlikovala po posameznih zamislih tudi ostala predložena dela. Mnogo je bilo predlogov za izboljšanje vrat — kar kaže, da današnji sistem ne odgovarja več. Med najbolj zanimivimi so vrata, ki jih lahko porinejo v streho, nadalje vrata, ki se zložijo nad streho, vrata, ki se zložijo va-

se in podobno. Sploh se je pokazalo, da mladi tehniki, ki še nimajo vezanih rok s tekočo proizvodnjo, mnogo lažje, bolje in brez predsodkov načenuje probleme novitet, kot konstruktorji, ki že »tlačijo« v delu. Tako so predlagali ostali tekmovalci na natečaju: avto, zgrajen v delih; po nesreči ali če se menja moda, je mogoče zamenjati ves prednji del z blatniki in hladilnikom vred; sedeži, ki se pri odpiranju vrat zapeljejo iz karoserije, tako da potnik sede zunaj in se, ko zapre vrata, zapeljejo v notranjost; sedeži, ki se dajo napihnjati in tako prilagoditi vsakemu telesu; sedež, ki se da zavrti proti vratom, da je tako sedenje v majhnem avtomobilu enostavnejše; zrcalo za pogled nazaj, kombinirano

z nekakšnim periskopom, ki ga potisne vozač skozi streho.

Predlogov je bilo še mnogo, tudi več ali manj praktičnih, tako da se bodo mnogi vsaj v tej ali oni obliki morda tudi uveljavili, čeprav trdijo za zdaj konstruktorji, da so to mnoge novitete, ki zahtevajo višje stroške. Toda upoštevajmo, koliko materiala in goriva mečejo posebno ameriški konstruktorji v motorje, da bi dosegli moč in brzino, ki ju ni mogoče nikoli izkoristiti. Nekaj novitet pa bodo pričeli že takoj uporabljati — med njimi patent, ki omogoča neslišno zapiranje vrat (namesto dosedanjega treskanja), varnostno krmilo, ki se v primeru, če se vozač preveč pritiska nanj (pri nesrečah), zloži kot teleskop, in naprava, ki omogoča brisanje srednjega stekla s posebnim gumijastim rezervoarjem, nameščenim nad steklom. Ta rezervoar služi istočasno v primeru nesreče kot varnostna blazina za glave potnikov. Tipično vozilo našega časa — avto — bo torej doživelo precej izboljšav, ki jih lahko pričakujemo v kratkem času. Namesto »fantastičnega, čudežnega, sanjskega avtomobila«, kot si jih zamisljajo fantasti, bomo dobili bolj praktična, udobna in — upajmo — tudi cenejša vozila.

Kakšen bo avta bodočnosti

Hidrostatičen pogon brez hrupa, brez kardanske osi in prestav
Manjši obseg motorja - Reforma sedežev